

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2014–kwiecień 2015

W omawianym sezonie liczenia ptaków wodnych nad Zatoką Gdańską rozpoczęto w maju, tak by objąć kontrolami także ptaki przebywające tutaj w okresie późnej wiosny i lata. Podobnie jak w ostatnich latach liczenia prowadzone były wzdłuż brzegów zachodniej części Zatoki Gdańskiej, a także na odcinku przekopu Wisły. Po raz pierwszy we wszystkich liczeniach uwzględniono mewy, które wcześniej liczone były tylko w styczniu. Metodyka prowadzenia liczeń pozostała bez zmian (Meissner et al. 2000) i ptaki liczone raz w miesiącu. Podczas kontroli styczniowej policzono także mewy na dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach, w Łężycach koło Gdyni i w Swarzewie koło Władysławowa. Z powodu trudności w oznaczaniu mew z grupy mew srebrzystych *Larus argentatus sensu lato* przebywających w dużych stadach, w niniejszym opracowaniu potraktowane je łącznie.

Latem, podobnie jak w poprzednich sezonach, najliczniejszymi gatunkami były kormoran *Phalacrocorax carbo* i krzyżówka *Anas platyrhynchos* (tab. 1). Spośród mew, które

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od maja do sierpnia 2014

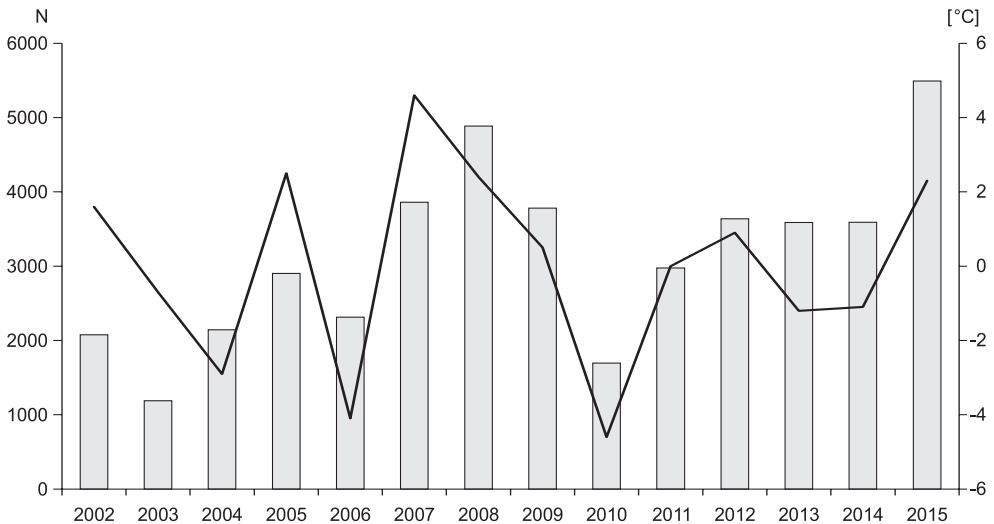
Table 1. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between May and August 2014. (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	10.–14.05.14	13.–28.06.14	11.–14. 07.14	15.–18.08.14
<i>Cygnus olor</i>	675	676	286	252
<i>Anser anser</i>	34	7	20	
<i>Tadorna tadorna</i>	52	9	7	
<i>Anas penelope</i>	7	6		5
<i>Anas strepera</i>	11			
<i>Anas crecca</i>	2	50	10	280
<i>Anas platyrhynchos</i>	326	383	479	1162
<i>Anas acuta</i>		1		
<i>Anas querquedula</i>				6
<i>Anas clypeata</i>	10			
<i>Aythya fuligula</i>	346	13	102	20
<i>Aythya marila</i>				3
<i>Somateria mollissima</i>	6	12	1	
<i>Clangula hyemalis</i>	2	2		
<i>Bucephala clangula</i>	21	56	67	332
<i>Mergus serrator</i>				6
<i>Mergus merganser</i>	69	413	450	273
<i>Podiceps cristatus</i>	5	4	157	208
<i>Podiceps nigricollis</i>			3	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	2545	2324	6306	959

Gatunek (1)	10.–14.05.14	13.–28.06.14	11.–14. 07.14	15.–18.08.14
<i>Ardea cinerea</i>	109	66	39	10
<i>Ardea alba</i>	6	2	2	7
<i>Fulica atra</i>	3		1	1113
<i>Larus canus</i>	47	42	260	148
<i>Larus marinus</i>	33	43	147	190
<i>Larus argentatus</i>	1474	2100	3260	4078
<i>Larus fuscus</i>	2	5	2	
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	630	529	2204	4231
<i>Hydrocoloeus minutus</i>		4	1000	1
Suma (2)	6415	6747	14803	13284

nie były liczone w poprzednich latach najliczniej obserwowano mewę srebrzystą. Liczebność śmieszki *Chroicocephalus ridibundus* wyraźnie wzrosła w lipcu, co jest związane z początkiem migracji tego gatunku (Neubauer 2011). W sierpniu na badanym akwenu licznie pojawiły się krzyżówki i łyski *Fulica atra*, co jest typowym zjawiskiem dla tego obszaru (Meissner et al. 2009, 2011) i wskazuje na początek przemieszczeń związanych z migracją jesienną. Wysoka, jak na Zatokę Gdańską, liczba zaobserwowanych w okresie letnim nurogęsi *Mergus merganser* wynika z rozwoju miejscowej populacji lęgowej tego gatunku, która obecnie liczy ok. 40 par. Duże stado mew małych *Hydrocoloeus minutus*, liczące 950 os., przebywało w lipcu w ujściu przekopu Wisły (obs. J. Typiak).

Jesienią, podobnie jak w poprzednich latach, najliczniejszymi gatunkami były kormoran i łyska (tab. 2). We wrześniu licznie pojawiła się też mewa mała, która koncentrowała się głównie w południowej części badanego akwenu między ujściem Wisły Śmiałej i Por-

Rys. 1. Zmiany liczebności śmieszek *Chroicocephalus ridibundus* w styczniu w kolejnych latach (słupki) i średnia temperatura tego miesiąca (linia)

Fig. 1. Changes in numbers of Black-headed Gulls wintering in January (grey bars) and average temperatures of January in consecutive years (line)

Tabela 2. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2014 do kwietnia 2015
Table 2. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2014 and April 2015.
 (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	20.–	18.–	15.–	13.–	16.–	14.–	14.–	11.–
	21. 09.14	20. 10.14	17. 11.14	15. 12.14	18. 01.15	16. 02.15	16. 03.15	13. 04.15
<i>Cygnus olor</i>	732	1413	2441	8270	2835	3533	985	583
<i>Cygnus columbianus</i>		3	18	24			7	
<i>Cygnus cygnus</i>		277	227	738	56	11	24	
<i>Anser fabalis</i>	5	1			14			
<i>Anser albifrons</i>	2	1		7	26		12	25
<i>Anser anser</i>	117	10			442		10	14
<i>Anser indicus</i>	1	1	1			1	1	1
<i>Branta canadensis</i>					6	8		
<i>Branta leucopsis</i>								1
<i>Tadorna tadorna</i>			1				42	47
<i>Anas penelope</i>	801	767	623	705		30	52	54
<i>Anas strepera</i>	16	48	25	1	4		43	12
<i>Anas crecca</i>	135	190	15	32			9	102
<i>Anas platyrhynchos</i>	1300	3787	1996	5227	2442	1446	813	318
<i>Anas acuta</i>	205	4	1				6	8
<i>Anas querquedula</i>	19						4	4
<i>Anas clypeata</i>	40	1	1					2
<i>Aythya ferina</i>	16	11		69	2	156	124	9
<i>Aythya fuligula</i>	421	6633	9775	3262	7965	9026	4252	510
<i>Aythya marila</i>	25	137	33	5	205	2827	2200	
<i>Somateria mollissima</i>	4	1	48	33	39	237	141	3
<i>Clangula hyemalis</i>		1825	5637	8059	13532	9177	2818	4782
<i>Polysticta stelleri</i>						1		
<i>Melanitta nigra</i>		301	889	423	476	177	72	695
<i>Melanitta americana</i>		1						
<i>Melanitta fusca</i>	1	56	563	2662	8419	1699	479	65
<i>Bucephala clangula</i>	334	775	2621	9853	10870	2971	1545	38
<i>Mergellus albellus</i>		122	7	127	58	150	11	2
<i>Mergus serrator</i>		18	334	184	358	289	183	8
<i>Mergus merganser</i>	293	282	354	375	1409	690	275	70
<i>Gavia stellata</i>			15	3	5			
<i>Gavia arctica</i>				1	11			1
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	34	3	5		2		1	1
<i>Podiceps cristatus</i>	1585	1665	634	1067	1075	382	1230	19
<i>Podiceps grisegena</i>		1			1			
<i>Podiceps auritus</i>	8	57	6	1	8	4	6	1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	7359	3905	4152	6274	2647	1123	1355	1147
<i>Ardea cinerea</i>	57	153	72	49	56	64	69	102
<i>Ardea alba</i>	18	1						

Gatunek (1)	20.– 21. 09.14	18.– 20. 10.14	15.– 17. 11.14	13.– 15. 12.14	16.– 18. 01.15	14.– 16. 02.15	14.– 16. 03.15	11.– 13. 04.15
<i>Fulica atra</i>	9398	1160	6083	2341	3199	1796	3019	177
<i>Larus canus</i>	550	447	451	1624	2697	1515	894	116
<i>Larus marinus</i>	332	408	705	595	406	85	56	39
<i>Larus hyperboreus</i>					1	1	1	
<i>Larus argentatus</i>	3840	6510	7444	10022	8009	4977	2603	2974
<i>Larus fuscus</i>	3	3	3	1	1			
<i>Larus melanocephalus</i>	1					1	1	
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3714	3374	4128	5594	5492	5367	4385	1097
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	5417	1	2		1		4	
<i>Uria aalge</i>				1				
<i>Alca torda</i>				1				
Suma (2)	36783	34353	49313	67638	72766	47746	27733	13026

tem Północnym w Gdańsku, gdzie stwierdzono w sumie 4 180 os. Na uwagę zasługuje też obserwacja 13 nurów rdzawoszyich *Gavia stellata* widzianych w ujściu przekopu Wisły 16.11.2014 (obs. M. Ściborski).

Zima 2014/2015 miała wyjątkowo łagodny przebieg. Pierwsze niewielkie ochłodzenie miało miejsce w okresie od 28.11 do 5.12.2014, z najniższą średnią dzienną temperaturą wynoszącą $-2,7^{\circ}\text{C}$. Ujemne temperatury zanotowano też dwukrotnie w styczniu i trzykrotnie w lutym. Średnia temperatura dla grudnia, stycznia i lutego wyniosła odpowiednio: $2,0^{\circ}\text{C}$, $2,3^{\circ}\text{C}$ i $1,9^{\circ}\text{C}$ (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej w Helu). Pokrywa lodowa pojawiła się tylko w grudniu na jeziorze Ptasi Raj.

Wysokie temperatury spowodowały, że w grudniu odnotowano stosunkowo dużo osobników łabędzi małych *Cygnus columbianus*, świstunów *A. penelope* i cyraneczek *A. crecca*, które na Zatoce Gdańskiej rzadko pozostają na zimę. Większość z nich przebywała na Zatoce Puckiej między Władysławowem i Kuźnicą. W styczniu zanotowano wysoką liczebność lodówek *Clangula hyemalis* z największą koncentracją liczącą ok. 6 000 na odcinku między Gdynią i Rewą. W tym samym miejscu przebywało 5 250 uhl

Tabela 3. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2015 na trzech wysypiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 3. Numbers of gull species in January 2015 at three refuse dumps near the coast. (1) – species, (2) – refuse dumps, (3) – total

Gatunek (1)	Składowiska śmieci (2)			Razem (3)
	Łężyce 27.01.15	Szadółki 27.01.15	Swarzewo 26.01.15	
<i>Larus canus</i>		58		58
<i>Larus marinus</i>		13	6	19
<i>Larus argentatus</i>	60	6150	85	145
<i>Larus fuscus</i>		3		3
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>		82		82
Razem (3)	60	6306	91	6457

Melanitta fusca (obs. M. Ściborski). Ten fragment Zatoki Puckiej znany był już wcześniej jako obszar dużych koncentracji lodówek (Meissner & Maracewicz 1993), jednak nie obserwowano tu tak wysokich liczebności uhli (Meissner 1993). W styczniu na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej bardzo licznie przebywały śmieszki (tab. 2, rys. 1). Gatunek ten jest wrażliwy na spadki temperatury i podczas mroźnych zim ptaki te przemieszczają się w rejony bardziej dogodne do przezimowania (Glutz von Blotzheim & Bauer 1982, Briesemeister & Seelig 1984, Meissner & Nitecki 1989). Potwierdzeniem tego jest istotna statystycznie korelacja między średnią temperaturą stycznia i liczbą śmieszek przebywających na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej w tym miesiącu ($r=0,59$, $P=0,026$). W marcu lub w kwietniu zaznaczył się wyraźny wzrost liczebności lodówek, łysek i perkozów dwuczubych *Podiceps cristatus* związany z wędrówką wiosenną (tab. 2). Warty odnotowania jest stwierdzenie w lutym koło Jastarni młodego samca birginiaka *Polysticta stelleri* (obs. A. Kośmicki).

Liczebność mew na komunalnych składowiskach śmieci była niska, co z jednej strony może wiązać się z ograniczaniem powierzchni czynnej składowisk (Meissner et al. 2015), a z drugiej z wyjątkowo łagodnym przebiegiem zimy. Jedynie w Szadółkach koncentracja mew srebrzystych przekroczyła 6 000 os. (tab. 3). Zaobserwowano tam trzy osobniki mewy żółtonogiej *L. fuscus*, w tym jednego osobnika dorosłego o jasnym ubarwieniu płaszczka oraz dwa młode. Jeden pierwszoroczny ptak tego gatunku przebywał też 17.01.15 w porcie w Helu (obie obserwacje A. Kośmicki).

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, M. Goc, S. Huzarski, A. Janczyszyn, P. Janowski, S. Kaszak, A. Kośmicka, A. Kośmicki, E. Kurach, W. Meissner, A. Niemczyk, D. Ożarowski, Z. Pestka, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, M. Wybraniec, G. Zaniewicz. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 155.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between May 2014 and April 2015. In summer, as in previous years, the most abundant species were the Great Cormorant *Phalacrocorax carbo* and Mallard *Anas platyrhynchos*. The most common gull species was Herring Gull *Larus argentatus*, and the numbers of Black-headed Gull *Chroicocephalus ridibundus* clearly increased in July, which was associated with the beginning of the species migration. In September large numbers of Little Gulls *Hydrocoleus minutus* were recorded, mostly in southern part of the study area (4180 individuals). Extremely mild winter affected the occurrence of many Tundra Swans *Cygnus columbianus*, Eurasian Wigeons *A. penelope* and Eurasian Teal *A. crecca* in December, which rarely stay at the bay in winter. Large numbers of Black-headed Gulls in January were also associated with high temperatures: the species is sensitive to low temperatures and during severe winters moves to areas with milder climate (numbers of Black-headed Gulls in January are correlated with ambient temperature of this month). The number of gulls at municipal waste dumps was low, which could be a combined effect of a mild winter and the reduction of exposed area of a dump.

Literatura

- Briesemeister E., Seelig K.J. 1984. Zum Auftreten von Lach- (*Larus ridibundus*), Sturm- (*Larus canus*) und Silbermöwe (*Larus argentatus*) im Mittelbegebiet während des Winterhalbjahres. Orn. Jber. Mus. Hein. 8–9: 17–23.
- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 8. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Meissner W. 1993. Zimowanie markaczki (*Melanitta nigra*) i uhli (*Melanitta fusca*) na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1984/1985 – 1986/1987. Not. Orn. 34: 95–102.

- Meissner W., Bzoma S., Nagórski P., Bela G., Zięcik P., Wybraniec M., Marczewski A. 2011. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie od maja 2010 do kwietnia 2011. *Ornis Pol.* 52: 295–300.
- Meissner W., Koziróg L., Kisicka I. 2000. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1997/1998 i 1998/1999. *Not. Orn.* 41: 92–97.
- Meissner W., Maracewicz T. 1993. Zimowanie łodówki (*Clangula hyemalis*) na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1984/1985 – 1986/1987. *Not. Orn.* 34: 87–94.
- Meissner W., Nitecki C. 1989. The species composition and age structure of gulls wintering in Władysławowo. *Seevögel* 10: 10–16.
- Meissner W., Ściborski M., Kośmicki A., Wójcik C. 2015. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2013–kwiecień 2014. *Ornis Pol.* 56: 61–64.
- Meissner W., Typiak J., Kośmicki A., Bzoma S. 2009. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2007–kwiecień 2008. *Not. Orn.* 50: 65–72.
- Neubauer G. 2011. Mewy. W: Sikora A., Chylarecki P., Meissner W., Neubauer G. (red.). *Monitoring ptaków wodno-błotnych w okresie wędrówek. Poradnik metodyczny*, ss. 133–141. GDOŚ, Warszawa.

Włodzimierz Meissner

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
w.meissner@ug.edu.pl

Jakub Typiak

Stacja Ornitologiczna, Muzeum i Instytutu Zoologii PAN
Nadwiślańska 108, 80-680 Gdańsk

Szymon Bzoma

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Świerkowa 34/7, 81-526 Gdynia

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk

Cezary Wójcik

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Os. Ks. Szumana 11/27, 83-200 Starogard Gdański